

ВАСИЛ АЛЕКСАНДРОВ
ЗА ПИСАТЕЛЯ И ЗА КНИГАТА
МУ

chitanka.info

Писател и поет, публицист и критик, общественик и член на Академията на науките Людмил Стоянов е една от най-значителните фигури на съвременната българска литературна общественост. Той се ползува с широка известност и в чужбина. Литературната му дейност е богата и разнообразна и неговата литературна сметка е заверена с половин столетие усилен и плодотворен труд.

Съзнателният жизнен път на Людмил Стоянов съвпада с половинвековния свободен живот на българския народ и е свързан с неговите борби и перипетии, с идеологическите и творчески лутания на неговата интелигенция. А личният живот на Людмил Стоянов беше животът на икономически слабия, на бедния български интелегент. Той търпи влиянията на литературните модни течения на Запада, от една страна и от друга — на зараждащото се социалистическо движение, на противоречията между буржоазните прослойки и създаващия се пролетариат. Людмил Стоянов беше свидетел и участник в големите исторически събития, които нашият народ преживя в продължение на повече от половин столетие — изпитанията на войните и последвалите ги катастрофи за народа. Великата октомврийска революция, войнишкото Владайско въстание, военноташисткият преврат на 9 юни 1923 г., Септемврийското въстание и свирепото му потушаване, монархоташистката робия и накрая освобождението на народа от ташисткият гнет и борбата му за изграждане на социализма. При тия условия творческият път на Людмил Стоянов минава през всички зигзаги, през които мина българската литература, през които минаха всички още неориентирани напълно идеологически, но търсеци истината творчески личности. Някои писатели, макар и ориентирани идеологически, творчески бяха за дълго време под чужди влияния, не можеха да превъзмогнат чуждите на техните идейни схващания литературни направления. Людмил Стоянов, макар и не напълно, бе в последната група. Роден през 1888 година в просветено, но бедно учителско семейство, той завършва гимназия, а сетне следва философия и архитектура в Софийския университет, но не ги завършва. Той отрано се отдава на литературна дейност и в продължение на близо две десетилетия се оказва в плен на различните естетски направления и разновидности на индивидуализма, на първо място на символизма.

Характерно за Людмил Стоянов и за една малка група поети, негови близки приятели, минали през символизма и модернизма — Христо Ясенев, Гео Милев, Николай Хрелков и др. — е, че дори и във времето, когато творчеството им бе свързано със символизма, идейно те бяха на здрави, прогресивни позиции, участваха в обществения живот. У тях идеологическото развитие беше изпреварило творческото им развитие и често пъти в символистично написани стихотворения се мъчеха да вложат нови идеи, революционно съдържание. Такова явление се забелязваше и в по-късните символистични стихове на Людмил Стоянов. Творческия си път Людмил Стоянов започва със стихове, а сетне използва всички литературни жанрове — разказа, повестта, романа, драмата, като по-късно преминава и към публицистиката. Първата му печатана работа датира от 1905 година, а първата му стихосбирка — „Видения на кръстопът“ — от 1914 година. По нея следват книгите със стихове и поеми „Меч и слово“ (1917), „Син човечески“, поеми (1923), „Прамайка“, стихотворения (1925), „Святая светих“, стихотворения (1926), няколко драматични произведения в стихове и др. В тия си книги той е в плен на символизма, с изключение на „Меч и слово“, „Меч и слово“, в която са събрани стиховете му от 1915–1916 г., е изява на неговите патриотарски увлечения през време на военните години. Тя показва, че колкото и отявлен символист да е бил Людмил Стоянов, неговият досег с живота не е секнал. Реалистични моменти и докосвания до живота проличават и в чисто символистичните му стихотворения.

Но под напора на развилите се събития в страната и изживяването на модите в литературата тогава линията на символизма отпада и реализмът наново става господстващ метод в литературата у нас. Същите промени стават и в творчеството на Людмил Стоянов. Така в книгите си с разкази „Бич божи“ (1926) и „Женски души“ (1929) той показва живота на хората от дребнобуржоазния свят и еснафщината чрез средствата на критическия реализъм. Натрупаните нови явления в живота, чийто непосредствен наблюдател е Людмил Стоянов, създават условия за промяна и в неговото творчество. Ярък белег за това е разказът му „Милосърдието на Марса“ (1923), който изведнъж го поставя в редовете на прогресивните писатели, в редовете на защитниците на народа. Това явление е особено бележито, защото става във време, когато българският народ е бит и убиван, когато най-

много има нужда от помощ, от братска ръка. От този момент Людмил Стоянов определя новия си път като писател и общественик — път на тесни връзки с народа.

В годините, когато фашизмът и реакцията се разрастваха и заплаха от нова световна война надвисна над Европа, когато всички комунистически партии начело с комунистическата партия на Съветския съюз зовяха за защита на живота, на мира Людмил Стоянов с всичките си сили застана на фронта, на мира. Борбата срещу фашизма и войната стана смисъл на неговия живот и творчество.

Цялото литературно творчество на Людмил Стоянов, цялата му обществена дейност са в крак с живота, мобилизирани са за изпълнение на конкретни задачи. Своите стихове, разкази и повести той превърна в оръжие за разобличаване на фашизма и войната, в оръжие за революционизиране на народните маси.

На тия високохуманни задачи Людмил Стоянов посвети и своята публицистика, своя опит на редактор. Към редицата вестници, които редактираше, бяха се групирани пашите прогресивни писатели и общественици. Така Людмил Стоянов бранеше позициите на здравата литературна мисъл и изявяваше волята и борбата на народите против фашизма, за траен мир. Той беше редактор на органа на антивоенното движение в България „Антивоенен преглед“ (1933) и на литературните вестници „Щит“, „Литературен преглед“, „Брод“ и др. В тях той публикува редица страстни и остро полемични статии, с които разобличаваше реакционните пристъпи на фашизма в областта на литературата, културата и обществения живот.

През 1935 година Людмил Стоянов взема участие в състоялия се в Париж Международен конгрес на писателите за защита на културата от варварското посегателство на фашизма, а през 1937 година — във втория конгрес, състоял се в Париж, Венеция и Мадрид. Дейността на тия конгреси, думата на световните писатели за защита на мира той направи достояние на българския народ чрез редица сказки, статии и чрез книгите си „Съвременна Европа“ (1936) и „Моите срещи“ (1938). Цялата тази дейност на Людмил Стоянов говори за неговата гражданска смелост и доблест.

Във връзка, с разобличаването на българските войнолюбци, които през 1913 година хвърлиха народа ни във война за свои лични кариеристични облаги, Людмил Стоянов написа високо хуманната си и

силно разобличителна повест „Холера“ (1935). Една година след това, той издаде историческата повест „Мехмед Синап“ (1936), която във времето на разрастването на фашизма в страната и при тогавашното безправие на българския народ имаше голямо революционизиращо за народните маси значение.

Людмил Стоянов издаде и биографичните романи „Бенковски“ — за апостола на Априлското въстание — и „Александър Стамболийски“ — за народния водач на Българския земеделски съюз. В книгата си „Милосърдието на Марса“ (1945) той събра някои от антивоенните си разкази, а в сборника си „На преден пост“ отразява моменти от съпротивата на българския народ срещу фашизма. „Земен живот“ (1948) пък е сборник от поетичното творчество на автора от годините 1929 — 1939. Тези стихотворения също са доказателство, че Людмил Стоянов здраво е свързан с живота и се вслушва в болките на народа. Многогранната литературна, публицистична и обществена дейност на Людмил Стоянов в периода на монархофашисткото мракобесие го издигна като смел антифашистки борец. За тази дейност на доблестен гражданин и патриот Людмил Стоянов беше подложен на редица преследвания от властта и от разни неотговорни фактори — той беше нападат и малтретиран, забранено му беше да печата и на няколко пъти бе интерниран.

Людмил Стоянов разви и голяма преводаческа дейност. Почти изцяло преведе Пушкин и Лермонтов, превежда и Тургенев, Толстой, Маяковски, някои работи от Шекспир и много още европейски и съветски автори.

Едни от най-големите постижения в литературното творчество на Людмил Стоянов са малките му повести „Холера“ и „Мехмед Синап“. В „Мехмед Синап“ авторът се обръща към героичното минало, към едно от въстанията на българския народ през XVIII век против турското робство. Мехмед Синап, организаторът и водачът на въстанието, е най-хубавият образ в повестта, изграден от писателя с много любов, затова завладява читателя със своята готовност на всякакви жертви за доброто и свободата на народа.

Мехмед Синап е овчар, който живее сред природата, той е красив, снажен и силен момък, но всяка среща с неговия чорбаджия Метекса Марчовски го огорчава. Мехмед вижда надменното и грубо

отношение на Метекса и у него се заражда омраза срещу господаря, който е и слуга, послушник на султанските чиновници.

Мехмед Синап е волен народен син, който не може да понася своя господар и при едно скарване го напуска. Известно време скита из страната с кържалийски отряд и мъсти на народните изедници, но след разпадането на отряда той се връща в своята родна Чеч, където пред очите му се изпречва страшното положение на неговите земяци — навсякъде глад и опустошения, навред дебнеща гладна смърт. Мехмед Синап събира верни другари и ги повежда към чорбаджийските чифлици. В повестта е дадено израстването на Мехмед Синап в процеса на борбата от аргатин, от наемен овчар до нивото на самобитен народен водач и закрильник. Дадени са и редица ярки картини на борбата на народа срещу неговите потисници, обрисувана е твърдостта в борбата като е показана и жестокостта на султанските наемници при избиването на въстаналия народ. Макар и да завършва с разгромяването на въстаналия народ и с убиването на неговия вожд, повестта звучи оптимистично, бодро, засилва омразата към потисниците и буди обич към героичния разгромен народ.

Въпреки че в първото си издание „Мехмед Синап“ бе пригоден за тогавашните цензурни условия, тази повест изигра огромна революционизираща роля при режима на фашистката диктатура в страната. „Мехмед Синап“ крепеше духа на народа, вдъхваше вяра в борбата, мобилизираше, подготвяше българския народ за последния решителен двубой с разсвирепялата монархофашистка клика. Повестта „Мехмед Синап“ е високо поетична, завладяваща и вълнуваща епопея на стремежа на българския народ за отхвърляне на турското робство, за свободен и щастлив живот.

„Мехмед Синап“ и днес не е изгубила своето високо патриотично, възпитателно и художествено значение. Тя и днес оказва своето въздействие, мобилизира чувствата и съзнанието за отговорност пред съдбата на народа, възпитава във всеотдайно служене.

Васил Александров

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.